

Barbarossa, een toevallige vondst

Olav Petri

Inleiding

Hier, een Russische enveloppe voor je, zei Jan. Over en weer schuiven we elkaar vaak materiaal toe en ik nam het poststuk gaarne aan. Het was een briefkaart van de USSR, afgestempeld ergens in de Siberische provincie Omsk, zoals met moeite te lezen valt in het stempel. Het loont vaak de moeite om wat verder te kijken bij een poststuk. Waar kwam het precies vandaan? Waar ging het naar toe. Wanneer is het verzonden? Is er wat te zeggen over geadresseerde of afzender? Deze briefkaart bevatte een heel prettige verrassing!

Speuren naar een plaats in Siberië

De plaatsnaam bepalen lukte uiteindelijk met behulp van de adressering van de afzender, in transcriptie: Bazj'any staat in het stempel. Hier is kennis van het Russisch wel heel erg nodig. Het in keurig handschrift, dun geschreven adres van de afzender luidt: provincie Omsk, Samarovski district, Chanty-Mantsijski regio, Baz'janovski (gevolgd door een onduidelijke "C/9"). Dan nog Dobrinski "Lesooetsj" wat in afkorting bosbouwopleiding zou kunnen betekenen. Tot slot de naam van de afzender: Wiktor Wacholder. De in het Pools geschreven tekst begint met plaatsaanduiding "Dolmanski lisopunkt" hetgeen een werkgebied in een bosbouwgebied moet zijn.

Waar zijn we nu eigenlijk op de kaart? De Chanty-Mantsiski Autonome Regio bestaat nog steeds, is uitgestrekt en Baz'jany ligt niet ver van de samenvloeiing van de rivieren Ob en Irtysj. De afzender bevond zich ver van de gewone bewoonde wereld...

Wat doet Wiktor Wacholder in de Chanty-Mantsiski Autonome Regio?

In het betreffende gebied zijn volgens het internet Poolse krijgsgevangenen uit 1939 te werk gesteld onder zware omstandigheden. Foto's en verslagen spreken boekdelen. Een afzender die zo'n keurige kaart kan sturen naar elders in de Sovjet-Unie lijkt mij geen gevangene. Misschien iemand die verbannen is? Voor het overige kan ik slechts speculeren, iemand die daar al werkte, iemand uit de Poolse bosbouw die daarheen is overgeplaatst? Iemand van de leiding, mogelijk een ijverig partijlid? Geen idee... de tekst op de kaart lijkt gewoon zakelijk te zijn, iets over een kwitantie, 200 roebel, iets met suiker, niets persoonlijks.

Waar ging de kaart naar toe?

De briefkaart ging in 1941 naar iemand in Przemyśl waarbij aangegeven is dat deze stad in de "Westelijke Oekraïne" ligt. Het door Rusland bezette deel van Polen ten oosten van de rivier de San is onder de naam Westelijke Oekraïne deel van de Sovjet-Unie uit gaan maken. Deze stad ligt aan beide zijden van de rivier en het oostelijke deel werd dus Russisch. De Franciscanerstaat (blijkbaar nog niet veranderd in iets minder religieus) ligt inderdaad aan de oostkant van de rivier.

En nu de verrassing

De kaart is diep in Siberië op 2 juni 1941 gestempeld en in Przemyśl op 21 juni 1941, inderdaad, op de dag dat over de grens, over de rivier, de motoren voor de aanval van 22 juni, operatie Barbarossa warmdraaiden. De geadresseerde had geen idee wat de volgende mooie zomerse dag zou brengen. Op het internet vond ik dat het Russische deel van de stad de eerste dag al bezet werd, maar dat Russische troepen de stad heroverden en dat Duitse troepen pas na enkele dagen de stad opnieuw bezet hebben. Op het internet zijn foto's te zien van de strijd op een brug, waarschijnlijk over de rivier. Ook zag ik foto's die tonen dat buitgemaakte Franse zware tanks (char B1 bis) zijn ingezet. Zomaar een poststuk uit een stapel. Hij gaat in mijn collectie "historische data", of toch maar bij Polen? Of bij Rusland?

